

© Plan nauczania z historii
dla kursu maturalnego

® *EDUKARIS - Ośrodek Kształcenia*

Plan nauczania opracował
Dariusz Jenderko

Przedstawione opracowanie chroni ustawa o prawach autorskich. Powielanie, kopiowanie, wykorzystywanie we fragmentach lub w całości przez inne podmioty lub przez osoby fizyczne, bez wiedzy autorów opracowania, jest zabronione pod odpowiedzialnością karną oraz cywilno - prawną.

Opracowanie publikuje
EDUKARIS - Ośrodek Kształcenia,
ul. Smolna 40 lok. 1,
00 - 375 Warszawa,
22 828 01 02.

Plan nauczania

Cele programu edukacyjnego

Na edukację składają się: przekazywanie wiedzy, kształtowanie umiejętności, świadomości i kultury historycznej. kształtowanie przekonań postaw i wartości.

1. Udoskonalenie i ugruntowanie wiedzy, umiejętności, świadomości i postaw kształconych podczas wcześniejszych etapów edukacji i restrukturyzacji wiedzy historycznej;
 - pogłębianie wiedzy o strukturach społecznych, państwowych, ideologiach politycznych, prądach kulturowych, systemach religijno-filozoficznych;
 - rozumienie dynamiki i zmienności w historii;
 - rozwijanie krytycznego oceniania różnorodnych źródeł historycznych jak i przydatności źródła do badania wybranego problemu;
 - syntetyzowanie informacji zaczerpniętych z różnych źródeł;
 - poszerzenie wiedzy o podstawach odrębności różnych cywilizacji.
2. Kształtowanie umiejętności wykorzystania wiedzy do opisu i oceny problemów historycznych z zachowaniem priorytetu zasad naukowego badania przeszłości.
3. Prezentowanie wyników własnej pracy w zróżnicowanych formach a także obrona własnych sądów z uwzględnieniem poglądów innych ludzi.
4. Kształtowanie zdolności rozumienia opinii przedstawicieli różnych szkół historycznych, grup społecznych i jednostek interpretacji historii.
5. Wskazywanie i porównywanie związków w różnych okresach historycznych. Rozważanie następstw przeszłych i obecnych zjawisk historycznych.
6. Racjonalne kształtowanie tożsamości i wyboru systemu wartości poprzez zapoznanie z korzeniami i wartościami europejskiego kręgu kultury chrześcijańskiej, różnymi systemami wartości ukształtowanych w różnych cywilizacjach i kulturach.
7. Rozwijanie postawy obywatelskiej, patriotycznej i przynależności narodowej przez pogłębianie wiedzy o dziejach narodowych, prawidłowej oceny osiągnięć Polski i Polaków na forum Europy i świata.

Plan nauczania określający nazwę zajęć edukacyjnych oraz ich wymiar

I zajęcia (4h) Periodyzacja dziejów. Źródła historyczne i ich podział.

II zajęcia (4h) Pradzieje ludzkości.

III zajęcia (4h) Państwa starożytne Bliskiego i Dalekiego Wschodu.

IV zajęcia (4h) Fundamenty cywilizacji śródziemno-morskiej.

V zajęcia (4h) Wczesne średniowiecze - od V do IX wieku.

VI zajęcia (4h) Rozkwit średniowiecza - od IX do XIII wieku.

VII zajęcia (4h) Od „jesieni średniowiecza” do narodzin nowożytnej Europy - od końca XIII do początku XVI wieku.

VIII zajęcia (4h) Okres wczesno-nowożytny „Od Lutra do wojny trzydziestoletniej” (1517-1648).

IX zajęcia (4h) W dobie europejskiego baroku i polskiego sarmatyzmu (lata 1648-1715).

X zajęcia (4h) Wiek rozumu- epoka oświecenia.

XI zajęcia (4h) Upadek „starego ładu”.

XII zajęcia (4h) Koniec Polski szlacheckiej.

XIII zajęcia (4h) Naród bez państwa.

XIV zajęcia (4h) Zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne w świecie i Europie XIX wieku.

XV zajęcia (4h) Wielka wojna światowa.

XVI zajęcia (4h) Narodziny II Rzeczypospolitej- sukcesy i porażki.

XVII zajęcia (4h) Burzliwe dwudziestolecie - rozpad systemu wersalskiego.

XVIII zajęcia (4h) Świat w ogniu - konflikt globalny.

XIX zajęcia (4h) Polska walcząca.

XX zajęcia (4h) W okowach Zimnej wojny- rozdzieleni żelazną kurtyną.

XXI zajęcia (4h) Budowa Polski Ludowej.

XXII zajęcia (4h) Agonia PRL- narodziny III Rzeczypospolitej.

XXIII zajęcia (4h) Upadek komunizmu.

XXIV zajęcia (4h) Ku zjednoczonej Europie.

Treści kształcenia w zakresie poszczególnych zajęć edukacyjnych

Treści kształcenia w zakresie poszczególnych zajęć edukacyjnych oraz szczegółowe wymagania od kursanta ujęte są w poniższej tabeli.

Tematyka zajęć (godz. lekcyjne)	Treści szczegółowe	Oczekiwane osiągnięcia kursanta po zakończonym kursie; kursant
1 (4h). Periodyzacja dziejów. Źródła historyczne i ich podział.	Sposoby datowania i obliczania czasu. Rodzaje źródeł historycznych i ich podział. Przykłady źródeł.	zna i rozumie: epoki historyczne, rodzaje źródeł, cywilizacja, źródło historyczne, system periodyzacji; umie: klasyfikować i interpretować źródła historyczne, ukazywać związki przyczynowo-skutkowe.
2 (4h). Pradzieje ludzkości.	Antropogeneza. Rozwój kultury materialnej człowieka. „Rewolucja neolityczna” i jej znaczenie. Wierzenia religijne i sztuka prehistoryczna.	zna i rozumie: kryteria człowieczeństwa, warunki życia i rozwój kultury materialnej człowieka, etapy zasiedlania kontynentów, koncepcje kreacjonizmu; umie: dostrzegać ciągłość kulturową i wzajemne przenikanie się kręgów cywilizacyjnych.
3 (4h). Państwa starożytne Bliżniego i Dalekiego Wschodu.	Mity, Biblia i ich znaczenie. Cywilizacje i państwa starożytne. Religie państw starożytnych.	zna i rozumie: mity najstarszych cywilizacji, warunki osadnictwa nad wielkimi rzekami, struktury państw starożytnych, systemy religijne i ich rolę, dorobek starożytnych cywilizacji; umie: rozróżnić formy sprawowania władzy, dostrzega zależności między położeniem geograficznym a rozwojem gospodarki, opisuje wpływ powstania państwa na kształtowanie się stosunków społecznych.
4 (4h). Fundamenty cywilizacji śródziemnomorskiej.	Źródła do dziejów starożytnej Grecji, Rzymu. Człowiek i środowisko. Świat greckich polis. Republika i cesarstwo rzymskie. Życie religijne. Korzenie kultury europejskiej.	zna i rozumie: najstarsze cywilizacje basenu morza śródziemnego, różnorodność form życia społecznego i politycznych Greków i Rzymian, dorobek kulturowy i politycznej Hellady i Rzymu, religię i jej rolę, narodziny chrześcijaństwa; umie: ocenić znaczenie kultury antycznej dla współczesnego świata, ocenić system funkcjonowania demokracji w starożytności i dzisiaj, ocenia postawy wybitnych jednostek, wyjaśnić znaczenie chrześcijaństwa.
5 (4h). Wczesne średniowiecze - od V do IX wieku.	Rozpad Imperium Rzymskiego. Świat islamu. Państwo Franków i cesarstwo karolińskie.	zna i rozumie: przyczyny upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego, rolę cesarstwa bizantyjskiego, trwałość osiągnięć cywilizacyjnych Arabów, funkcjonowanie państwa Franków i Karola Wielkiego, system feudalny i zależności społeczne; umie: dostrzegać związki kultury arabskiej i europejskiej, ocenić rolę Karola Wielkiego w kształtowaniu się średniowiecznej Europy.

6 (4h). Rozkwit średniowiecza - od IX do XIII wieku.	Normanowie i ich ekspansja. Wyprawy krzyżowe. Mongołowie i ich podboje. Powstanie państw słowiańskich. Europa katedr i uniwersytetów. Model średniowiecznych monarchii stanowych. Patrymonialna monarchia pierwszych Piastów. Polska dzielnicowa. Średniowieczne ideały i wartości.	zna i rozumie: pojęcie "uniwersalizm", kulturotwórczą rolę kościoła, rozwój myśli naukowej, filozofii, sztuki romańskiej i gotyckiej, herezje, powstawanie państw europejskich, zasady funkcjonowania monarchii patrymonialnej i stanowej, proces kształtowania się państwa polskiego i jego kryzysy; umie: porównać formy ustrojowe i sposoby sprawowania władzy w państwach średniowiecznych, określić rolę religii w życiu ludzi tego okresu, dostrzeż dynamikę zmian struktury społecznej i gospodarczej, synchronizuje wydarzenia w Polsce i w Europie, ocenić rolę władców piastowskich w tworzeniu i utrzymaniu państwowości polskiej.
7 (4h). Od „jesieni średniowiecza” do narodzin nowożytnej Europy - od końca XIII do początku XVI wieku.	Odkrycie nowego świata, powstanie nowych imperiów, kryzys kościoła rzymskiego, przesilenia polityczne, problemy społeczne i gospodarcze późnego średniowiecza, ostatni Piastowie, unie Polski w XIV w., Stosunki polsko-krzyżackie, Jagiellonowie na tronie polskim.	zna i rozumie: genezę, zasięg i skutki odkryć geograficznych, rozpad imperium mongolskiego i powstanie imperium osmańskiego, teologiczne, społeczne i polityczne podłoże reformacji, upadek cesarstwa bizantyjskiego, przesilenia polityczne w Europie, osiągnięcia polityczne i kulturalne ostatnich Piastów i Jagiellonów; umie: ocenić społeczne, cywilizacyjne, ekonomiczne i polityczne następstwa wielkich odkryć geograficznych, przedstawić sytuację polityczną w Europie późnego średniowiecza, scharakteryzować wewnętrzne i międzynarodowe następstwa związku Polski z Litwą.
8 (4h). Okres wczesno-nowożytny „Od Lutra do wojny trzydziestoletniej” (1517-1648).	Ekspansja kolonialna Europejczyków, dualizm w rozwoju cywilizacyjnym Europy, humanistyczne odrodzenie, reformacja i kontrreformacja, walka o hegemonię w Europie, kraje skandynawskie- unie kalmarska i jej zerwanie, Wielka smuta na Rusi, problem turecki, wojna trzydziestoletnia, polski parlamentaryzm w teorii i praktyce, polityka wewnętrzna i zagraniczna ostatnich Jagiellonów, kultura polskiego renesansu,	zna i rozumie: cywilizacje Nowego Świata, różnice między gospodarką w Europie Zachodniej i Wschodniej, osiągnięcia cywilizacyjne odrodzenia, reformacje i kontrreformacje w Polsce i Europie, etapy walki o hegemonię w Europie, rozwój Rusi i Skandynawii, geneza, przebieg i następstwa wojny trzydziestoletniej, kształtowanie się ustrojów politycznych (monarchia absolutna, parlamentarna), przemiany ustrojowe w Rzeczypospolitej, wielopłaszczyznowość i znaczenie konfliktów militarnych Rzeczypospolitej w XVI i XVII; umie: ocenić wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i koncepcje polityczne w Europie,

		„Polska państwem bez stosów”, Polska pierwszych królów elekcyjnych, kryzys demokracji szlacheckiej.	wyjaśnić mechanizmy powstawania globalnych sfer wpływów i rywalizacji potęg kolonialnych, scharakteryzować ewolucje stosunków politycznych, systemów ustrojowych, wskazać różnice różnych nurtów protestantyzmu, ocenić metody, którymi Kościół walczył z reformacją, porównać ustroj demokracji szlacheckiej z zachodnimi monarchiami absolutnymi.
9 (4h). W dobie europejskiego baroku i polskiego sarmatyzmu (lata 1648-1715).		Rozwój kolonii w Ameryce Pn. i Ameryce Pd., Afryce i Azji, załamanie się potęgi ottomańskiej, wzrost znaczenia Francji-monarchia absolutna, rewolucja angielska- monarchia parlamentarna, walka o hegemonię w Europie Środkowo- Wschodniej, europejski barok, rozkład demokracji szlacheckiej, rola magnaterii, wojny Rzeczypospolitej w XVII w., unia polsko-saska, ideologia sarmacka.	zna i rozumie: powody i przejawy upadku demokracji szlacheckiej, przyczyny, przebieg i skutki wojen kozackich, szwedzkich, tureckich i rosyjskich, przyczyny unii polsko-saskich i ich konsekwencje, podłoże osadnictwa na nowych kontynentach, wojny prowadzone przez Turcję, zmierzch potęgi hiszpańskiej, rolę Francji, przebieg rewolucji angielskiej, rywalizacje o hegemonia Europy Środkowo- Wschodniej, podłoże baroku i jego główne kierunki; umie: dostrzec dynamikę przemian politycznych, kulturowych i gospodarczych od XVII do XVIII, przedstawić sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej w XVII- XVIII w., ocenić wpływ ideologii sarmackiej.
10 (4h). Wiek rozumu- oświecenia.	Wiek epoka	Charakterystyka prądów oświeceniowych w kulturze europejskiej. Początki rewolucji przemysłowej. Rosja Piotra I i królestwo pruskie. Wojna siedmioletnia. Wielowyznaniowa Europa. Wojna siedmioletnia i jej następstwa. Upadek autorytetu międzynarodowego Rzeczypospolitej. Czasy saskie.	zna i rozumie: idee, teorie i hasła oświecenia, koncepcje praw człowieka, wzrost znaczenia Rosji i Prus, znaczenie wojen śląskich dla starego ładu w Europie, zmiany zachodzące w obrębie wyznań, sytuację Rzeczypospolitej za panowania Wętyńców; umie: porównać nowe formy ustrojowe państw XVIII w., wyjaśnić wkład myślicieli oświecenia w powstanie modelu nowoczesnego państwa demokratycznego, dostrzeżać związki między wzrostem znaczenia Rosji i Prus a kryzysem Polski.
11 (4h). Upadek „starego ładu”.		Demokracja za oceanem- powstanie USA, „wolność, równość i braterstwo”- rewolucja we Francji, epoka napoleońska, „nowy ład porządek wiedeński”.	zna i rozumie: okoliczności powstania USA, rolę konstytucji w państwie, przyczyny, przebieg i skutki rewolucji francuskiej, wojny napoleońskie i ich wpływ na stosunki polityczne, gospodarcze i społeczne, główne zasady i decyzje kongresu wiedeńskiego;

		umie: omówić zasady demokracji amerykańskiej, scharakteryzować program rewolucji i wskazać przykłady jego realizacji, wyjaśnić rolę hegemonii Francji napoleońskiej, ocenić porządek wiedeński.
12 (4h). Koniec Polski szlacheckiej.	Ostatnia wolna elekcja, konfederacja barska-I rozbiór Polski, mecenat ostatniego króla, dzieło Sejmu Wielkiego, insurekcja kościuszkowska- upadek Rzeczypospolitej, napoleońskie nadzieje.	zna i rozumie: program odnowy państwa polskiego i przyczyny jego upadku, okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego; umie: ocenić postawy jednostek i grup społecznych wobec kryzysu i upadku Rzeczypospolitej, porównać Konstytucje 3 Maja i Księstwa Warszawskiego, ocenić poglądy historyków na przyczyny upadku Polski, przedstawić znaczenie epoki napoleońskiej dla narodu polskiego.
13 (4h). Naród bez państwa.	Geneza, przebieg i skutki powstania listopadowego, Wielka Emigracja, Powstanie krakowskie, Wiosna Ludów, Chwała zwyciężonym - powstanie styczniowe. Ziemie polskie po 1815 roku - początki polskiej nowoczesności.	zna i rozumie: okoliczności wybuchu i przebieg powstania listopadowego i styczniowego, przyczyny i skutki powstania krakowskiego. udział Polaków w Wiosnie Ludów, główne obozy Wielkiej Emigracji i ich założenia programowe, metody germanizacji i rusyfikacji oraz sposoby obrony Polaków przed germanizacją i rusyfikacją, wpływ autonomii Galicji na rozwój polskiego życia umysłowego, artystycznego i politycznego; umie: ocenić postawy szlacheckich romantyków, liberum conspiro, wpływ powstań na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego, scharakteryzować i porównać położenie Polaków zaborze austriackim, rosyjskim i pruskim.
14 (4h). Zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne w świecie i Europie XIX wieku.	Europa i świat pokongresowy - odrodzenie narodowe, cywilizacja przemysłowa, nowoczesne imperia kolonialne, nowoczesne ruchy polityczne.	zna i rozumie: politykę reakcji prowadzonej przez Świąte Przymierze, przebieg wojny krymskiej, zmiany ustroju Francji w latach 1815-1870, okoliczności powstania Austro-Węgier oraz zjednoczenia Włoch i Niemiec, przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojny secesyjnej, wpływ osiągnięć nauki i techniki na przełom cywilizacyjny w XIX wieku, gospodarcze, społeczne i polityczne podłoże kolonializmu oraz jego skutki, główne kierunki w europejskiej myśli XIX wieku i nurty głównych ruchów politycznych; umie: ocenić postawę Południa wobec konfliktu z Północą,

		scharakteryzować wydarzenia i procesy historyczne, które zadecydowały o załamaniu się porządku wiedeńskiego. porównać procesy zjednoczenia państw europejskich, wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na życie człowieka, przedstawić ideologię oraz efekty misji białego człowieka, dostrzec wpływ przemian polityczno - społecznych i gospodarczych na kształtowanie się społeczeństwa masowego i obywatelskiego.
15 (4h). Wielka wojna światowa.	Geneza, przebieg i skutki I wojny światowej. Rosja w czasie I wojny światowej. Sprawa polska podczas I wojny światowej.	zna i rozumie: okoliczności powstania Trójprzymierza i Trójporozumienia, sytuację na Bałkanach na przełomie XIX/XX wieku, przebieg działań wojennych, postanowienia traktatu wersalsko-waszyngtońskiego, cele i zasady działania Ligi Narodów, genezę, przebieg oraz następstwa rewolucji lutowej i październikowej, założenia programowe niepodległościowych orientacji politycznych, przyjętych przez Polaków w okresie I wojny światowej, polski czyn zbrojny, sprawa polska"podczas I wojny światowej; umie: dostrzec różnorodność czynników, które wpłynęły na wybuch I wojny światowej, odnaleźć echa wojny w kulturze światowej, porównać terror bolszewicki z jakobińskim, ocenić rolę Lenina w budowaniu ZSRR, porównać różne formy polskiej działalności niepodległościowej.
16 (4h). Narodziny II Rzeczypospolitej-sukcesy i porażki.	Postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Polski, kształtowanie się granic II RP w latach 1918 - 1921, Sejmokracja i Sanacja- założenia i zmiany ustrojowe w II RP, społeczeństwo i gospodarka Polski, polityka zagraniczna II RP.	zna i rozumie: koncepcje inkorporacyjną i federacyjną, proces kształtowania się granic II RP, problemy gospodarcze i społeczne w Polsce międzywojennej, przejawy słabości polskiego parlamentaryzmu, kształtowanie się systemu autorytarnego w Polsce, zna związek między geopolitycznym położeniem II RP a bezpieczeństwem jej granic, zasady polityki „równego dystansu", stosunki Polski z jej sąsiadami; umie: ocenić znaczenie bitwy warszawskiej, omówić, wymienić działania podjęte w celu modernizacji kraju, porównać zasady ustrojowe konstytucji marcowej i kwietniowej, ocenić politykę zagraniczną z punktu widzenia polskiej racji stanu.

17 (4h). Burzliwe dwudziestolecie - rozpad systemu wersalskiego.	Czas tyranii: stalinizm, nazizm, faszyzm - kryzys demokracji w Europie, cechy charakterystyczne wielkiego kryzysu, polityka zagraniczna III Rzeszy, postawa mocarstw zachodnich wobec Niemiec, świat w obliczu II wojny światowej.	zna i rozumie: przyczyny i przejawy kryzysu demokracji, rolę demagogii i wpływ jednostki na masy, różnice i podobieństwa między totalitaryzmem radzieckim, nazizmem i faszyzmem włoskim, przyczyny ekspansji Japonii, okoliczności wojny domowej w Hiszpanii, politykę appeasementu; umie: ocenić skutki wielkiego kryzysu, omówić źródła totalitaryzmu, wyjaśnić fenomen nazizmu, faszyzmu i stalinizmu, określić skuteczność inicjatyw na rzecz pokoju, bezpieczeństwa zbiorowego w dwudziestolecu międzywojennym, ocenić system wersalsko - waszyngtoński.
18 (4h). Świat w ogniu - konflikt globalny.	Wojenne cele państw osi i państw alianckich, przebieg walk na frontach II wojny światowej, przyczyny klęski państw osi, zbrodnie wojenne i metody eksterminacji ludności w latach 1939-1945, decyzje "wielkiej trójki" losy wojny i powojennego świata.	zna i rozumie: najważniejsze etapy konfliktu, główne fronty, kampanie i bitwy II wojny światowej, genezę i przebieg Holokaustu, radzieckie, niemieckie i japońskie zbrodnie wojenne, różnice w celach politycznych i działaniach Stalina, Roosevelta i Churchilla; umie: porównać charakter dwóch wojen światowych, ocenić problem odpowiedzialności za zbrodnie ludobójstwa w systemach totalitarnych, określić stosunek państw koalicji antyhitlerowskiej wobec celów, metod i działań państw osi, ocenić stosunek Churchilla i Roosevelta do polityki Stalina.
19 (4h). Polska walcząca.	Wojna obronna Polski w 1939 r., polityka niemieckich i radzieckich władz wobec Polaków, organizacja Polskiego Państwa Podziemnego, ruch oporu na ziemiach polskich w czasie okupacji, Polacy na frontach II wojny światowej, Powstanie Warszawskie i jego następstwa, sprawa polska w polityce Wielkiej Trójki, umacnianie się „władzy ludowej” w czasie II wojny światowej.	zna i rozumie: przebieg inwazji niemieckiej i radzieckiej we wrześniu 1939 r. okoliczności powstania władz emigracyjnych oraz Polskich Sił Zbrojnych na zachodzie, genezę armii Andersa i "kościuszkowców", szlak bojowy i wielkie operacje, w których brali udział polscy żołnierze, politykę eksterminacji sowieckich i niemieckich okupantów, formy działań Polskiego Państwa Podziemnego, cele, przebieg i skutki akcji "Burza", decyzje mocarstw w sprawie polskiej w latach 1939-1945, drogę komunistów do objęcia i umocnienia władzy; umie: ocenić wkład polskich żołnierzy w walkę z faszyzmem, przedstawić polityczne, moralne i militarne skutki powstania warszawskiego,

		ocenić różne postawy Polaków wobec Holocaustu i wojennej rzeczywistości, porównać metody działań rządu emigracyjnego i „władzy ludowej” w celu zdobycia rządów w powojennej rzeczywistości, ocenić skutki decyzji Wielkiej Trójki w Jałcie dla przyszłości Polski.
20 (4h). W okowach Zimnej wojny- rozdzieleni żelazną kurtyną.	Geneza, charakter i przebieg zimnej wojny", przyczyny i cele powstania NATO i Układu Warszawskiego, przemiany polityczne zachodzące w krajach bloku sowieckiego, proces integracji i demokratyzacji Europy Zachodniej, zmierzch starych imperiów- dekolonizacja.	zna i rozumie: przyczyny konfliktu między USA a ZSRR po zakończeniu wojny, okoliczności utworzenia dwóch państw niemieckich, cele bloków militarnych i gospodarczych EWG i RWPG, najważniejsze kryzysy międzynarodowe i konflikty zbrojne zimnej wojny, przyczyny, przebieg i następstwa dekolonizacji; umie: wyjaśnić zjawisko polaryzacji w Europie i na świecie po II wojnie światowej, politykę procesu odprężenia, drogę integracji europejskiej w perspektywie historycznej, ocenić spuściznę polityki kolonialnej.
21 (4h). Budowa Polski Ludowej.	Przedstawienie procesu przejmowania i utrwalania władzy komunistycznej w Polsce w latach 1945-1947, zapoznanie z cechami systemu stalinowskiego w Polsce, Konstytucja PRL-założenia ideowe i ustrojowe, stosunki między państwem a Kościołem, przemiany społeczne i gospodarcze w okresie PRL-u, od Gomułki do Gierka-geneza, przebieg i skutki "Poznańskiego Czerwca", „Polskiego Października", "Marca 68"i "Grudnia 70", Polska w okresie rządów Edwarda Gierka-kryzys PRL-u.	zna i rozumie: postępowanie komunistów wobec opozycji legalnej i nielegalnej w latach 1945-1947, zna różnice między granicami II RP i PRL-u, nowe uwarunkowania geopolityczne, strukturę narodowościową społeczeństwa Polski Ludowej, politykę gospodarczą i jej skutki, metody terroru stalinowskiego, ustrój polityczny PRL relacje państwo kościół w latach 1945-1980, polityka W. Gomułki w latach 1956-1970, nurty oporu wobec władzy w latach 50 i 60, sytuację gospodarczą i nastroje społeczne w Polsce lat 70, przyczyny protestów robotniczych Czerwca 76", programy i działalność różnych odłamów opozycji; umie: ocenić politykę Stanisława Mikołajczyka, przedstawić programy i przywódców partyzantki powojennej, przedstawić oddziaływanie realnego socjalizmu na obyczaje. mentalność i świadomość Polaków, określić wpływ wysiedleń Niemców z Ziemi Odzyskanych na problem postaw pojednania, ocenić polskie „odwilże"i przedstawić oblicze polskiego komunizmu za rządów Gomułki i Gierka.

<p>22 (4h). Agonia PRL- narodziny III Rzeczypospolitej.</p>	<p>Narodziny „Solidarności”, geneza i rygor stanu wojennego, Okrągły stół- geneza trzeciej niepodległości, Polska w dobie transformacji ustrojowej, gospodarczej i społecznej, Polska i Polacy w budowaniu jednoczącej się Europy.</p>	<p>zna i rozumie przyczyny wielkich wystąpień społecznych latem 1980 r. organizacja, postulaty i metody działania „Solidarności”, geneza i przebieg wprowadzenia stanu wojennego, przejawy społecznego oporu wobec reżimu po 1981 r., polityczne. gospodarcze i społeczne następstwa stanu wojennego, geneza, przebieg i następstwa obrad Okrągłego stołu, powołanie pierwszego niekomunistycznego rządu w PRL, proces kształtowania się ustroju III RP, przemiany gospodarcze w kraju-reforma L. Balcerowicza, społeczne skutki reform, polska polityka zagraniczna w latach 1989-2004, najważniejsze sukcesy i porażki III RP; umie: ocenić przyczyny rozczarowania rządami E. Gierka, dostrzec wpływ opozycji na osłabienie systemu komunistycznego w Polsce, przedstawić oblicza władzy ludowej i postawy Polaków wobec zmieniającej się rzeczywistości politycznej, ocenić etos „Solidarności”, ocenić decyzje o wprowadzeniu stanu wojennego, ocenić obrady Okrągłego stołu, wskazać skutki przejścia od Polski Ludowej do III RP, dostrzec związek między dziedzictwem PRL a problemami społeczno-gospodarczymi III RP i mentalnością Polaków. określić miejsce Polski na arenie międzynarodowej w ramach Unii Europejskiej i NATO.</p>
<p>23 (4h). Upadek komunizmu.</p>	<p>Zakończenie zimnej wojny, polityka zagraniczna i wewnętrzna M. Gorbaczowa, upadek komunizmu w krajach demokracji ludowej-Jeśień Ludów, przyczyny, przebieg i konsekwencje rozpadu Jugosławii, sytuacja polityczna i gospodarcza na świecie na progu XXI wieku, współczesny terroryzm, zjawisko fundamentalizmu islamskiego, stosunki izraelsko-palestyńskie po 80 roku XX w., sukcesy gospodarcze krajów Dalekiego Wschodu.</p>	<p>zna i rozumie: wpływ przemian cywilizacyjnych na układ sił między supermocarstwami, bilans polityki odprężenia, skutki przejęcia władzy przez konserwatystów w USA- R. Regana i państwach Europy Zachodniej- M. Thatcher, wpływ przemian w ZSRR na sytuację w państwach bloku wschodniego, dekomunizacja w Europie Środkowo- Wschodniej, proces kształtowania się Unii Europejskiej, zjawiska kontrastów cywilizacyjnych we współczesnym świecie, problemy bezpieczeństwa europejskiego w wymiarze międzynarodowym i wewnętrznym; umie: ocenić wpływ komunizmu na zachowanie i sposób myślenia-homo sovieticus, omówić różnice i podobieństwa transformacji ustrojowej</p>

		państw postkomunistycznych, przedstawić czynniki integracyjne i dezintegracyjne państwa na przykładzie byłej Jugosławii, ocenić stosunki na nowej osi świata północ-południe, cywilizacji zachodu i cywilizacji islamu, określić złe i dobre strony procesu globalizacji.
24 (4h). Ku zjednoczonej Europie.	Integracja ekonomiczna i polityczna Europy Zachodniej- Rada Europy, Europejska Komisja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka, EWWiS, EFTA, Struktury Unii europejskiej - Rada Europejska, Schengen, Maastrich, Europa ojczyzn czy Europa regionów?	zna i rozumie: proces integracji Europy Zachodniej, zna instytucje UE i wskazuje ich najważniejsze kompetencje; umie: ocenić pozytywne i negatywne skutki zjednoczenia Europy, zna drogę Polski do członkostwa w Unii Europejskiej.